

Mezinárodní výzkum dospělých

Workshop k výsledkům výzkumu MŠMT, 21.10.2013

Hana Říhová (rihova@nvf.cz)
Národní vzdělávací fond

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

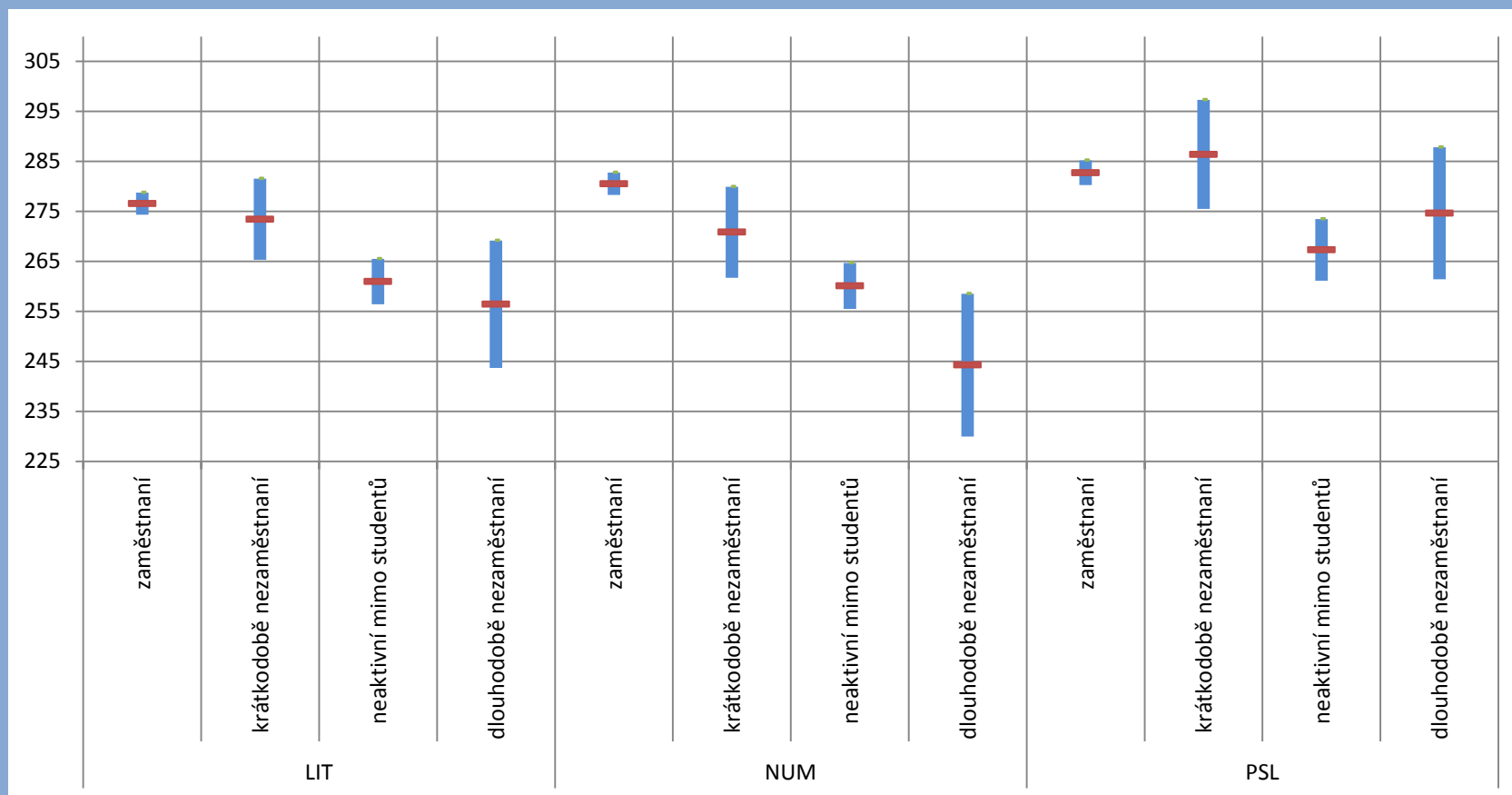
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

- Jak funkční gramotnost souvisí s postavení na trhu práce?
- Jak souvisí úroveň kompetencí s vykonávanou profesí?
- Jak se liší požadavky různých profesí na obecné dovednosti a nakolik úroveň funkční gramotnosti odpovídá nárokům různých profesí?

Kompetence a postavení na trhu práce

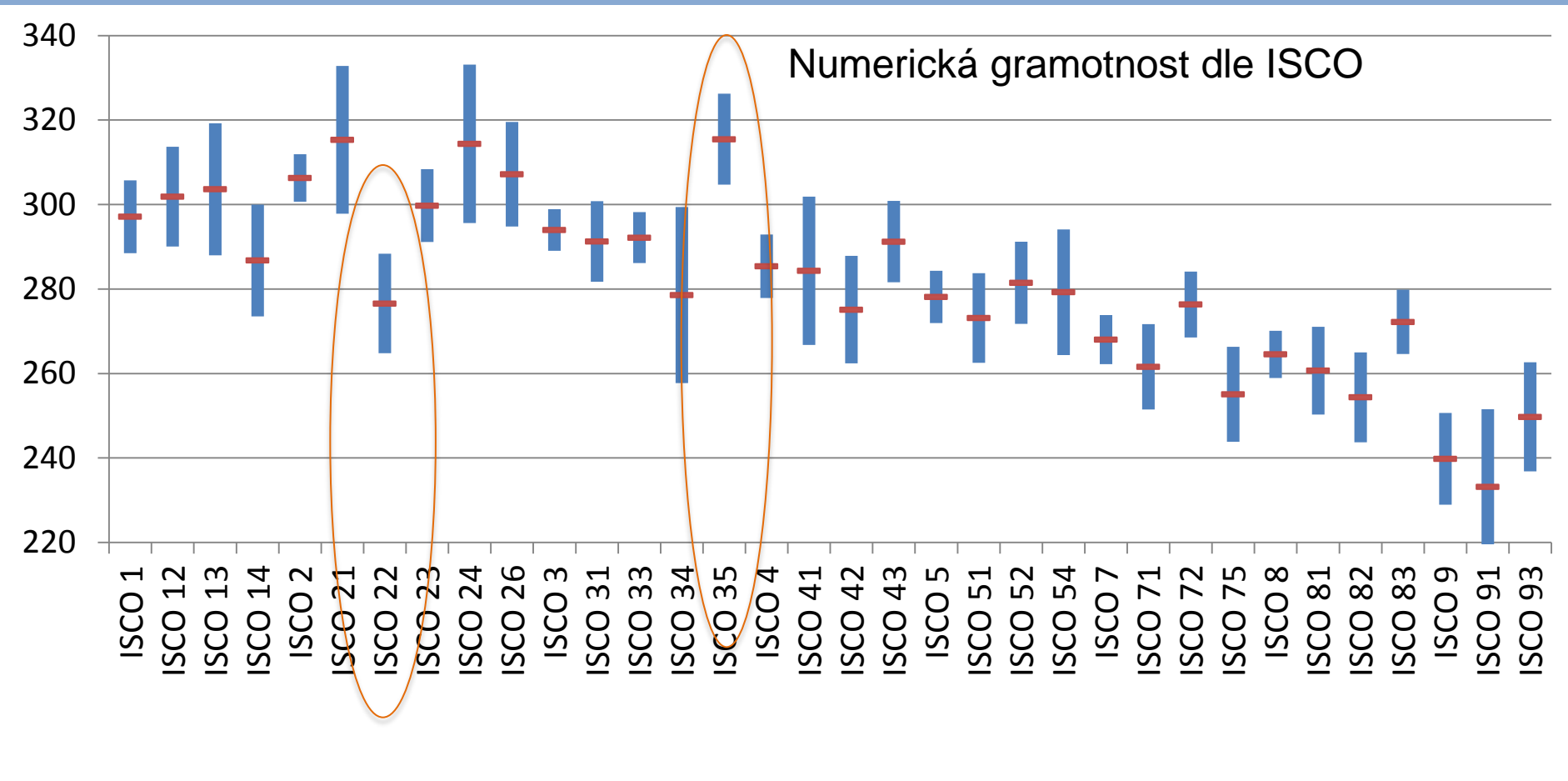
- Lidé mimo zaměstnání (s výjimkou studentů) mají nižší dovednosti
- Dlouhodobě nezaměstnaní mají výrazně nižší čtenářskou a numerickou gramotnost

Kompetence dle profesních skupin

- Ve více kvalifikovaných profesích je úroveň kompetencí dle očekávání vyšší, při podrobnějším pohledu na profese se objevuje několik zajímavých výjimek

Skupiny činnosti sledované ve výzkumu PIAAC

- Presentace pro více osob
- Prodej a poradenství
- Organizace práce ostatních
- Organizace vlastní práce
- Fyzická práce
- Jemná motorika
- Řešení problémů
- Základní čtení a psaní
- Technické čtení a psaní
- Odborné čtení a psaní
- Jednoduchá matematika
- Pokročilá matematika a analytické činnosti
- Uživatelské ICT činnosti
- Provádění finančních a obchodních transakcí na počítači
- Programování
- Učení praxí
- Spolupráce s kolegy

Obecné dovednosti potřebné pro výkon profesí

	Prezentace	Poradenství, prodej	Organizace vlastní práce	Organizace práce ostatních	Jemná motorika	Fyzická práce	Řešení problémů	Spolupráce s kolegy	Matematika jednoduchá	Matematika pokročilá	Učení praxí	Psaní a čtení základní	Psaní a čtení technické	Psaní a čtení odborné	Práce s počítačem	ICT uživatelské	ICT programátorské	ICT finanční
122 Řídící prac. v oblasti obchodu, marketingu, výzkumu, vývoje, reklamy a styku s veřejností	-	++	++	++	+	-	++	+	++	-	+	++	+	-	100%	++	--	-
222 Všeobecné sestry a porodní asistentky se specializací	--	-	+	+	++	+	+	++	-	--	+	-	+	-	90%	-	--	--
233 Učitelé na středních školách a na 2. stupni základních škol	++	-	+	++	+	-	++	+	+	-	+	++	+	-	100%	++	--	--
513 Číšníci, servírky a barmani	--	++	+	+	+	++	-	+	+	--	-	-	--	--	41%	--	--	--
722 Kováři, nástrojaři a příbuzní pracovníci	--	-	+	-	++	++	+	+	-	--	+	-	-	--	55%	-	-	--
432 Úředníci v logistice	--	-	+	+	+	+	+	++	+	-	+	+	-	--	90%	♂	--	--

Obecné dovednosti potřebné pro výkon profesí

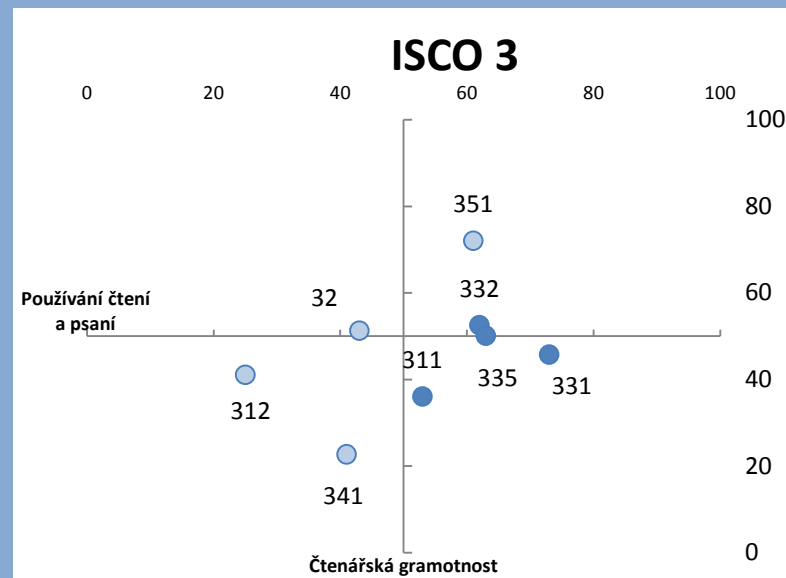
- **Činnosti související s obecnými kompetencemi tvoří velkou část pracovních úkolů v kvalifikačně náročnějších profesích** a vzdělávací soustava na úrovních středního vzdělání s maturitou a vysokoškolského vzdělání by tuto skutečnost měla při vývoji vzdělávacího obsahu (kurikula) a vzdělávacích programů reflektovat.
- **Méně kvalifikačně náročné profese kladou nižší požadavky na čtenářské dovednosti i na práci s počítačem, součástí výkonu práce ale často základní matematické úkony, organizace vlastního času a spolupráce s dalšími lidmi.** Tyto obecné dovednosti by proto neměly chybět ani v programech odborného vzdělávání nižších kvalifikačních stupňů.

Obecné dovednosti potřebné pro výkon profesí

- Výsledky ukázaly **značnou rozdílnost nároků** na čtenářskou gramotnost a schopnost řešit problémy v prostředí informačních technologií **mezi méně a více kvalifikovanými profesemi**, ale i mezi méně kvalifikovanými profesemi v oblasti výroby a služeb.
- Tyto velké rozdíly znamenají, že pokud dojde ke ztrátě zaměstnání v jedné profesi, může být značně **obtížné přesunout se do jiné profese**, neboť pro její výkon chybí nejen odborné znalosti, ale i odpovídající úroveň obecné gramotnosti. To představuje významný úkol pro systém dalšího vzdělávání.

Soulad činností a dovedností u vybraných profesí

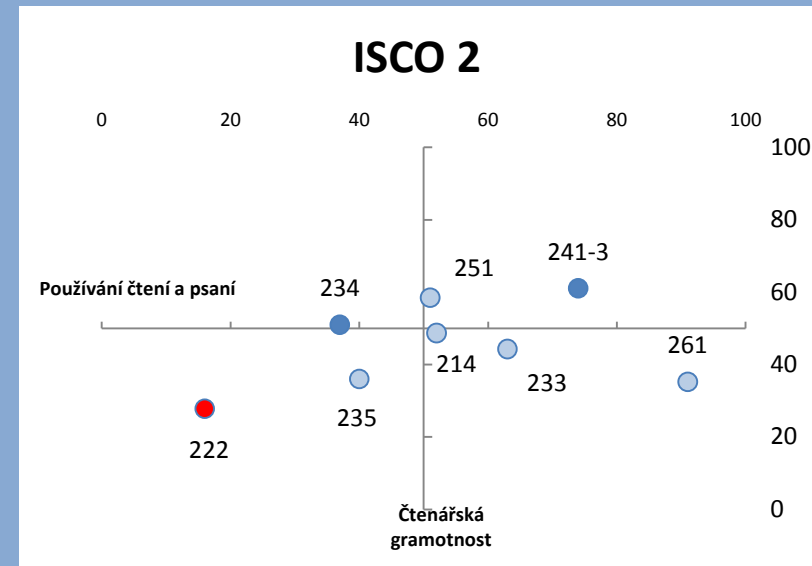
- **Počítačových odborníci**, ve srovnání s ostatními technicky zaměřenými pracovníky potřebují relativně často **prezentační a poradenské dovednosti**, na které je ale na technických školách často kladen malý důraz
- Výkon profese **odborných pracovníků v ekonomických oborech a v pojišťovnictví a obchodních zástupců** (ISCO 331 a 332) klade poměrně značné nároky na čtenářské i numerické dovednosti. Jejich úroveň gramotností tomu však neodpovídá. Často do nich vstupují lidé po rekvalifikaci či bez ní a procházejí pro výkon nejrůznějších poradců či zástupců často jen krátkým zaškolením technického typu, které nestačí pro rozvoj funkční gramotnosti potřebné pro výkon této profese.

Soulad činností a dovedností u vybraných profesí

Náplň práce **zdravotních sester (ISCO 222)** má z hlediska funkční gramotnosti blíže spíše k manuálním pracovníkům než k odborníkům, kam se řadí dle vzdělání, které je po nich formálně vyžadováno. Profese zdravotních sester se od obdobně kvalifikovaných profesí liší zejména častou potřebou fyzicky pracovat, naopak při práci jen zřídka využívají matematiku, čtení a psaní, poměrně častá je však práce s počítačem.

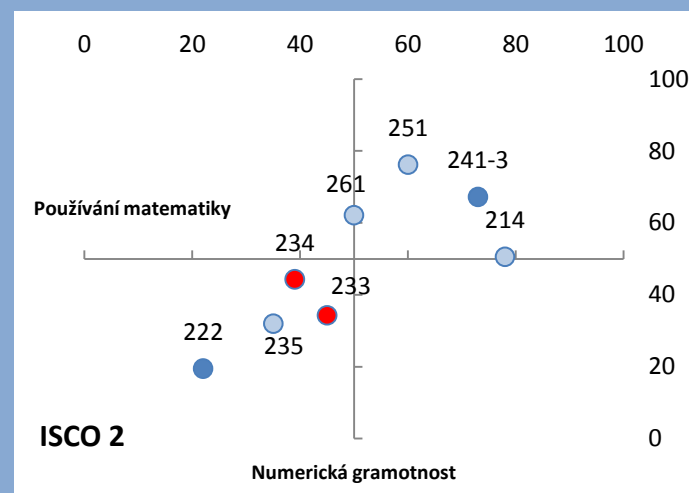
Relativně nízkým nárokům odpovídá i ve srovnání s dalšími odborníky nízká úroveň kompetencí. Vzhledem k nedostatku zdravotnického personálu je otázkou, zda některé úkoly vykonávané v současnosti zdravotními sestrami od kterých se vyžaduje vysokoškolské vzdělání mohou přesunuty na nižší zdravotnický personál.

Soulad činností a dovedností u vybraných profesí

Kompetence **pedagogických pracovníků (ISCO 233 a 234)** se pohybují v oblasti průměru obdobně kvalifikačně náročných profesí (ISCO2) ve čtenářské gramotnosti a poněkud pod průměrem v oblasti numerické gramotnosti. U pedagogů druhých stupňů a středních škol (ISCO 233) jsou numerické kompetence nižší než u učitelů prvního stupně (ISCO 234). Vzhledem k počtu pedagogů ve vzorku není tento rozdíl statisticky jednoznačně významný, ale může odrážet fakt, že část učitelů druhého stupně, která je specializována na obory nevyžadující tolik numerických kompetencí, mají jejich úroveň skutečně nižší.

Zejména u učitelů na prvních stupních základních škol a v oblasti předškolní výchovy je patrné podprůměrné využití numerických i čtenářských kompetencí oproti jiným specialistům ze skupiny ISCO 2.

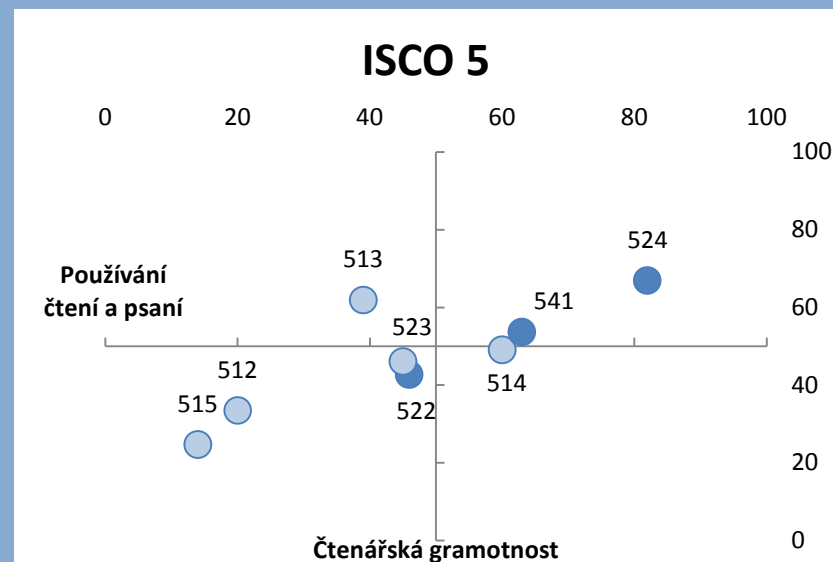

Soulad činností a dovedností u vybraných profesí

Některé profese v oblasti prodeje, i když jsou zařazené do kvalifikačně méně náročných profesí, se strukturou vykonávaných obecných činností podobají profesím kvalifikačně náročným.

Jedná se právě o skupinu označenou souhrnně jako ostatní pracovníci v oblasti prodeje (ISCO 524), která má strukturou činností, které v práci vykonávají, velmi blízko například k odbornějším a úřednickým profesím. Lze proto předpokládat, že v rámci těchto profesí je **snazší prostupnost**.

Obecné kompetence na trhu práce

Hlavní zjištění

- Populace mimo zaměstnání s výjimkou studentů má nižší kompetence než pracující lidé.
- Obecné dovednosti jsou naprosto zásadní u kvalifikačně náročnějších profesí, ale některé z nich mají velký význam i v méně kvalifikačně náročných povolání, na což by měl být kladen důraz ve vzdělávacích programech.
- Soulad mezi funkční gramotností a nároky na výkon jednotlivých profesí je relativně vysoký. Přesto je u některých profesí patrný významný podíl pracovníků, kteří svou funkční gramotnosti nevyužívají (např. počítačová experti) nebo, kteří nemají její dostatečnou úroveň (např. pracovníci v pojišťovnictví, obchodní zástupci).
- Nedostatečná čtenářská gramotnost je častější než numerická, což může souviset s tím, že požadavky na ni jsou přísnější podmínkou již při přijímání na dané pracovní místo.

Děkuji za pozornost

Hana Říhová (rihova@nvf.cz)

Národní vzdělávací fond

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky